

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum audacia sequatur spem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

¶ Super Quaestiois quadragesime quinta Articulum primum.

IN tota quaest. 45. unum occurrit dubium, quomodo scilicet malum sit obiectum audaciae. autem est obiectum eius per se, aut per accidens. si per se, ergo motus appetitus, profectus est per se respectu mali, cuius oppositum dictum est: & omnes fatentur, dicentes, malum esse quod omnia fugiunt: sicut bonum, quod omnia appetunt. si per accidens, ergo habet aliquid aliud per se obiectum, sicut patet in ceteris operationibus sensus, intellectus, & appetitus. Dicuntur enim aliqua per accidens uisa, audita, intellecta, appetita: quia propter alia uisa, sentata, cognita, desiderata attinguntur, & tunc queratur quod est obiectum per se audaciae, an bonum, an malum. Et augetur difficultas, quia auctor uarie loqui uidetur in artic. 2. ad tertium, expressis dicens, audaciam respicere malum, & in artic. 4. ad 2. dicens, obiectum audaciae esse compositum ex bono & malo.

quantum inclinatur uoluntatem ad operandum ea, per quam homo effugit id quod timet.

QVAESTIO XLV.

De audacia, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de audacia. ET CIRCA hoc quaruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum audacia sit contraria timori.

¶ Secundo, Quomodo audacia se habet ad spem.

¶ Tertio, De causa audaciae.

¶ Quarto, De effectu ipsius.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum audacia sit contra timori.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod audacia non contrarietur timori. Dicit enim Aug. in lib. 83. q. 1. quod audacia uirtutum est, uirtutum autem uirtuti contrariatur: cum ergo timor non sit uirtus, sed passio, uidetur quod timori non contrarietur audacia.

¶ 2. Præter. Vni unum est contrarium: sed timori contrariatur spes, non ergo contrariatur ei audacia.

¶ 3. Præter. Vnaquæque passio excludit passionem oppositam: sed id quod excluditur per timorem, est securitas, dicit enim August. 2. Confes. quod timor securitati præcauet, ergo securitas contrariatur timori: non ergo audacia.

SED CONTRA est, quod Philosophus dicit in 2. Rhet. quod audacia est timori contraria.

RESPON. Dicendum, quod de ratione contrariorum est, quod maxime a se distent, ut dicitur in 10. Metaph. Illud autem, quod maxime distat a timore, est audacia. Timor enim refugit nocuum futurum propter eius vi-

eo ipso, quod tam difficile est, habet unde a se auertat illum, cui est, uel uidetur sic excessuum: & hoc modo bonum arduum est obiectum desperationis, & similiter malum, difficile non excedens mensuram in maius, licet ex eo quod est malum habeat, unde auertat: ex eo tamen quod est uelut quoddam magnum non excedens mensuram, habet unde trahat, unde auctor superius in q. 23. art. 2. dixit quod malum arduum habet, ut in ipsum tendatur, sicut in quoddam arduum: & sic modus mali importatus per ly, arduum, mensurate habet attrahere non concupiscibilem, cuius est uigere magis manus mali, quam minus, sed irascibilem, cuius est tam bona quam mala ardua profectus, ut oportet. Et hoc modo saluatur, quod audacia respicit per se aliquo modo suum proprium obiectum: nec uideo aliter perfectam in ipsa, & desperatione pure sumptis respectu priorum obiectorum. Quod enim obiectum audaciae sit difficile malum, ex eo patet, quod si nullus desperat nisi a desiderato, ac per hoc bono, ita nullus audet nisi ad timendam, ac per hoc mala, hæc de primo. Quod ad secundum facile patet quomodo saluatur hic per se, & per accidens, & quæce. Saluator siquidem per se obiectum profectus, id est bonum, & per accidens obiectum eiusdem, id est malum, ex eo quod obiectum audaciae, ut participantis spei, ut in littera dicitur, compositum est ex bono & malo, ita quod bonum uictoriae, seu re pulsa subiectionis imminens, respicit rationem spei, quod perinde est ac dicere, quod respicit ex participata spei: malum autem respicit rationem sui, propter illud tamen bonum. Est enim audaciae motus spei effectus ex parte obiecti: unde prouida natura, cum egeret animalia non solum consonantibus per se motibus ab obiecta appetitus, bonum scilicet & malum: sed etiam dissonantibus ab eisdem, quantum quandoque expedit & fugere bonum aliquod, & profectus mali aliquod, nec potuerit fieri, ut perfectam secundum propriam compositionem haberent, effectus ut saltem respectu concurrentium ad motum perfectas saluaretur, ut sic motus omnis appetitus, & si non secundum se consideratus, ut tamen exercitus, cum requisitis ad ipsum per se obiectum fortiaur.

toriam super ipsum timentem: sed audacia aggreditur periculum imminens propter uictoriam sui supra ipsum periculum. unde manifeste timori contrariatur audacia.

AD SECUNDVM dicendum, quod ira & audacia, & omnium passionum nomina dupliciter accipi possunt. Vno modo secundum quod importat absolute motus appetitus sensitiui in aliquo obiectum bonum, uel malum: & sic sunt nomina passionum. Alio modo, secundum quod simul cum huiusmodi motu importat recessum ab ordine rationis, & sic sunt nomina uitiuorum, & hoc modo loquitur August. de audacia: sed nos loquimur nunc de audacia secundum primum modum.

AD TERTIVM dicendum, quod securitas non significat aliquid contrarium timori, sed solam timoris exclusionem. Ille enim dicitur esse securus, qui non timet: unde securitas opponitur timori sicut priuatio, audacia autem sicut contrarium: & sicut contrarium includit in se priuationem, ita audacia securitatem.

ARTICVLVS II.

Vtrum audacia consequatur spem.

AD SECUNDVM sic procedit. Videtur quod audacia non consequatur spem. Audacia enim est

parte obiecti: unde prouida natura, cum egeret animalia non solum consonantibus per se motibus ab obiecta appetitus, bonum scilicet & malum: sed etiam dissonantibus ab eisdem, quantum quandoque expedit & fugere bonum aliquod, & profectus mali aliquod, nec potuerit fieri, ut perfectam secundum propriam compositionem haberent, effectus ut saltem respectu concurrentium ad motum perfectas saluaretur, ut sic motus omnis appetitus, & si non secundum se consideratus, ut tamen exercitus, cum requisitis ad ipsum per se obiectum fortiaur.

¶ Super Quaestiois quadragesime quinta Articulum secundum.

CIRCA dicta in 2. art. eiusdem 45. q. spaliter dubium occurrit, quia auctor sibi contrarius est. superius enim in quest. 25. artic. 3. expresse dixit, quod desperatio est prior timore, & quod timor sequitur

Supra q. 23. art. 2. co. fin. Et inf. præfenti q. art. 2. co. Et 2. 2. q. 123. art. 3. ad 3. & q. 23. artic. 3. ad 3. & q. 129. artic. 6. ad secundum. 1. 83. quest. q. 31. a medio illi: & q. 34. tom. 4.

lib. 2. cap. 6. a medio illius, tom. 1.

lib. 2. Rhet. cap. 5. a medio, tom. 6.

* li. 10. Met. tex. 13. to. 3.

Cap. 6. & 7. tom. 5. q. 4. a. 1.

Cap. 5. post med. com. 6.

Cap. 8. post med. com. 5.

quæst. 22.

sequitur desperatio-
nem uictoria, sicut
audacia spem eius-
dem. hic uero aper-
te uult, qd desperatio
fit effectus timoris, si-
cut audacia spei.

¶ Ad hoc dicitur, qd
desperatio & timor
possunt dupliciter
considerari. Ex parte
obiecti, & ex parte
modi attingendi
obiectum. Si confide-
rentur ex parte obie-
cti, cum obiectum
desperationis sit bonum,
timoris uero malum,
& bonum
naturaliter sit prius
malo, sic desperatio
est prior timore, ut
superius in quaestio-
nis uigesima quinta
declaratum fuit; &
ex hac parte timor
nascitur ex despera-
tione, quia scilicet
obiectum desperatio-
nis natum est parere
obiectum timoris.
Bonum enim arduum
estimatum impossibile
fit, natum est propo-
nere priuatione sui,
ut quoddam malum
superexcedat, quod
est obiectum timo-
ris non est tamē ista
deriuatio timoris, ex
desperatione ex parte
obiecti, sic accipitur
dicitur oportet obiectum
timoris ex pen-
ultimo obiecto despe-
rationis procedere:
quoniam hoc est ma-
nifeste falsum, dum
sumus inter spem,
& metum: sed quia
obiectum timoris la-
teat semper aliquid
de obiecto despera-
tionis. Nullum enim
malum habet ratio-
nem timendi, nisi
quia bonum opposi-
tum estimatur, uel
dubitatur superexce-
dens, quod est obiectum
desperationis.
Si autem consideren-
tur ex parte modi at-
tingendi obiectum,
cum utriusque mo-
dus consistat in fu-
gendo, & timor per
se: desperationi au-
tem per accidens scō-
ueniat suum fugere
obiectum; & quod
est per accidens de-
pendeat ab eo quod
est per se: consequens
est, ut timor sit ex
hac parte causa despe-
rationis, non ita
quod obiectum despe-
rationis sit compo-
situm ex bono &
malo, sicut obiectum
audacie: quoniam, ut
superius in quaestio-
ne quadragesima ar-

respectu malorum & terribiliū,
ut dicitur in 3. Eth. * spes autem respicit
bonum, ut supra dictum est. f. ergo hnt diuerfa obiecta, & non
sunt unius ordinis: ergo audacia
non consequitur spem.

¶ 2. Præterea. Sicut audacia contrariatur
timori, ita desperatio spei: sed timor
non sequitur desperationem,
quinimmo desperatio excludit timorē,
ut Phil. dicit in 2. * Rhet. er-
go audacia non consequitur spem.

¶ 3. Præterea. Audacia intendit quod-
dam bonum. uictoriam: sed tendere
in bonū arduum, pñnet ad
spem: ergo audacia est idem spei:
non ergo consequitur ad spem.

SED CONTRA est, qd Philo-
dicit in 3. Eth. * quod illi qui sunt
bonæ spei, sunt audaces. uidetur
ergo audacia consequi spem.

RESPON. Dicendum, qd sicut
iam pluries dictum est, * oēs hu-
iusmodi passionēs atē ad appetiti-
uam potentiam pertinent. Oīs au-
tem motus appetitiuæ potētia: re-
ducitur ad prosecutionem uel fu-
gam: profectio autem uel fuga,
est aliquid & per se & per accidēs,
per se quid est pfectio boni, fu-
ga uero mali: per accidēs autem
pōt profectio esse mali propter
aliquod bonum adiunctum, &
fuga boni, pp aliqd malum adiun-
ctum: qd autem est per accidēs,
sequitur ad id, qd est per se: & ideo
profectio mali sequitur profec-
tionem boni, sicut & fuga boni se-
quitur fugā mali. Hæc autē qua-
tuor pertinet ad quatuor passio-
nes: nā pfectio boni pertinet ad
spem, fuga mali ad timorem, profec-
tione mali terribilis pertinet ad
audaciam, fuga uero boni pñnet
ad desperationem: unū sequitur qd
audacia cōsequitur ad spem. Ex hoc
n. qd aliquis sperat superare terri-
bile imminens, ex hoc audacter
insequitur ipsum: ad timorē uero
sequitur desperatio, iō. n. aliqis
desperat, qd timet difficultatem,
quæ est circa bonum sperandum.

AD PRIMVM ergo dicendum,
quod ratio sequeretur, si bonum
& malum essent obiecta non ha-
bentia ordinem adinuicem: sed
quia malum habet aliquem ordi-
nem ad bonum (est enim poste-
rius bono, sicut priuatio habitu)
ideo audacia quæ insequitur ma-
lū, est post spem, q insequitur bonum.

AD SECUNDVM dicendum, qd
est bonum simpliciter sit prius q
malum, tamen fuga per prius de-
betur malo, quā bono; sicut in-
fectio per prius debetur bono,
quā malo: & ideo sicut spes est
prior, quā audacia, ita timor
est prior, q desperatio: & sicut ex

A timore non semper sequit despe-
ratio: sed quando fuerit intensus:
ita ex spe non semper sequitur au-
dacia, sed qñ fuerit uehemens.

AD TERTIVM dicendum, qd au-
dacia licet sit circa malum cui cō-
iunctum est bonum uictoria: nec-
cundum estimationem audacie,
tamē respicit malum: bonum uero
adiunctum respicit spes, & si-
liter desperatio respicit bonū di-
recte quod refugit; malum uero
adiunctum respicit timor. unde

B proprie loquendo, audacia non
ē pars spei, sed eius effectus, sicut
nec desperatio ē pars timoris, sed
eius effectus, & pp hoc ēt auda-
cia principalis passio esse potest.

ARTICVLVS III.

Utrū defectus aliquis sit causa audacie.

AD TERTIVM sic proceditur.
Videtur, quod defectus ali-
quis sit causa audacie. Dicit enim
Philosophus in li. de problemati-
bus, * quod amatores uini sunt
fortes & audaces: sed ex uino se-
quitur defectus ebrietatis: ergo auda-
cia causatur ex ebrietatis defectu.

¶ 3. Præterea. Philosophus dicit in 2.
Rhet. f. quod inexperti periculor-
um sunt audaces: sed in experien-
tia, defectus quidam est, ergo auda-
cia ex defectu causatur.

¶ 3. Præterea. Iniusta passio audacior
esse solent, sicut ē bestie cum per-
cutiuntur, ut dicitur in 3. Eth. * sed ini-
iustū pati ad defectum pertinet:
ergo audacia ex aliquo defectu
causatur.

SED CONTRA est, qd Phil. dicit
in 2. Rhet. f. qd cā audacia est, cum
in phantasia spes fuerit salutariū,
ut prope existentium, timedorū
autem, aut non entium, aut lōge
entium, sed id quod pertinet ad
defectum, uel pertinet ad saluta-
rium remotiōne, uel ad terribi-
liū propinquitatē. ergo nihil qd
ad defectū pñnet, est cā audacie.

RESPON. Dicendum, qd sicut
supra dictū est, * Audacia conseq-
tur spem, & contrariatur timori;
unū q̄cunq; nata sunt cāre spem, uel
excludere timorem, sunt cā auda-
cia, cum sint passionēs quedā,
consistunt in motu appetitus, &
in quadā trāsmutatione corpora-
li, dupliciter pōt accipi cā auda-
cie, siue q̄tum ad prouocationem
spei, siue quātū ad exclusionē timo-
ris: uno mō qdē ex parte ap-
petitiui motus, alio uero mō ex par-
te trāsmutationis corporalis. Ex
parte quidē appetitiui motus, q

Prima Secunda S. Thomæ.

ticulo quarto ad fe-
cundum, patet, despe-
ratio ex solo superex-
cessu boni esse po-
test, sed ita, quod in
ipsum bonum super
excedens estimatum
impossibile, feratur
timor & desperatio:
timor quidem in su-
perexcessum, inquan-
tum impeditium
boni, ac per hoc ma-
lum: desperatio uero
in ipsum bonum
superexcedens, fu-
gendo ipsum. Est au-
tem ratio mouens,
ad prapondendum
ex hac parte timorē,
ut habeatur per se
obiectum fugæ in
desperante, sicut in
audace. Cū enim bo-
num ab omnibus ap-
petatur, & a despera-
te fugiatur, palam est
quod non fugitur in
quātum bonum, nec
inquantū maius bo-
num, sed itaone ali-
cuius impedimenti,
saltem est excessus
estimatus impossibi-
lis; & quia impedies
bonum, mali ratio-
nem induit, ex hac
parte timor inchoat
desperationem. Ti-
moris autem nomi-
ne hoc in loco non
intelligo timorem
proprie dictum, ut
est passio irascibilis
distincta contra fu-
gam, quæ est quarta
passio concupiscibi-
lis contraria deside-
rio, sed ut includit
illam, ita quod despe-
ratio fugit bonum
excedens propter
fugam mali impe-
dientis, puta, ipsius
excussus, qui inclu-
ditur in timore, &
non proprie, & pro-
pter timorem illius
excessus difficilis im-
pedientis impossibi-
lis &c. Experimur
enim quod cognita
impossibilitate
consequendi ali-
quid, desperamus ab
illo, nihil timen-
tes: & ratio huius ē,
quia impossibilitas,
seu difficultas con-
sequendi, & si ex
hoc ipso quod im-
pedit bonum conse-
quendum, statim ha-
beat unde induat ra-
tionem mali, ac per
hoc sit obiectum a-
bominationis, seu
fugæ inclusa in ti-
morem, non tamē
habet unde induat
rationem mali
ardui: quia tamen
est impedimen-
tum boni ardui, li-

Supr. q. 25. ar. 3. cor.

In sc. 37. Prob. 4. to. 6.

C. 5. aliquæ tū a med. tom. 6.

Cap. 8. circa med. com. 5.

Ca. 5. a med tom. 6.

Præced.